

Motie 92 650 jaar Stichtse Landbrief

Provinciale Staten in vergadering bijeen op 9 november 2022 ter behandeling van de Programmabegroting 2023, PS2022PS19

Constateerend dat

- In 2025 het 650 jaar geleden is dat de Stichtse Landbrief is getekend;

Stichtse Landbrief (bron: Het Utrechts Archief)

Overwegend dat

- Dit gezien kan worden als het begin van een mee besluitende volksvertegenwoordiging in de provincie Utrecht en daarmee van ons als Provinciale Staten;
- Dit het verdient om te herdenken en de betekenis hiervan breed in de samenleving de aandacht te geven;

Voorts overwegend dat

- De taken, bevoegdheden en het functioneren van die volksvertegenwoordiging sindsdien fors zijn veranderd – en in het licht van nieuwe taken zullen blijven veranderen;
- Het wenselijk is daarop met elkaar en met hen die wij vertegenwoordigen te reflecteren;
- Het passend is bij de ontstaansgeschiedenis van de Stichtse Landbrief om dat zo veel mogelijk vanuit bestaande budgetten te financieren

Spreekt uit

- Een werkgroep onder leiding van de voorzitter van de Staten in te gaan stellen met leden uit de Staten en de vereniging van oud-Statenleden, die met Gedeputeerde Staten en partners uit de samenleving, de eerste stappen zet in de voorbereiding van de viering in 2025;

- Deze werkgroep te verzoeken in de eerste maanden van 2023 ideeën op te halen in de samenleving, zodat *waar nodig* in de Kadernota een budget kan worden opgenomen voor de programmabegroting 2024 – het jaar waarin veel van de voorbereiding van activiteiten zal moeten plaatsvinden. Uitgangspunt is dat de activiteiten worden opgenomen in de jaarplannen van de organisaties en de daarbij horende budgetten;
- De werkgroep te verzoeken deze uitvraag ook te benutten om het gesprek met de samenleving aan te gaan over hoe herdenken, koesteren en vieren van markerende gebeurtenissen en/of personen uit de geschiedenis van onze provincie structureel (nog) beter kan worden ondersteund;
- De werkgroep te vragen mede op basis van ontvangen plannen en ideeën een voorstel aan Provinciale Staten te doen met welke governance de herdenking kan worden georganiseerd, zodat dit in 2023 zo nodig kan worden georganiseerd en in 2024 de focus kan liggen op de voorbereiding van activiteiten;
- De werkgroep te vragen voorstellen te doen hoe dit niet een eenmalige gebeurtenis blijft, maar structureel kan bijdragen aan aandacht en reflectie op (vertegenwoordigende) democratie in de provincie Utrecht en aandacht te houden voor inspirerende momenten en personen uit ons gedeelde verleden;

Verzoekt het college van Gedeputeerde Staten

- Ondersteuning beschikbaar te stellen aan de werkgroep om dit samen met de Staten, de griffie, maatschappelijke partners en inwoners te organiseren.

En gaat over tot de orde van de dag

VVD, Arthur Kocken
 D66, Erwin Kamp
 CDA, Marlies Welschen
 ChristenUnie, Nelly de Haan
 SGP, Bertrick van den Dikkenberg
 Socialisten Utrecht, Michel Eggermont
 SP, Jan Breur
 JA21, Ted Dinklo
 PvdA, Wilma de Boer
 50PLUS, Mieke Hoek
 Groenlinks, Marjolijn van Elteren
 Partij voor de Dieren, Willem van der Steeg
 Denk, Fatma Demir
 ...

Toelichting

Historisch belang

De Stichtse Landbrief was een schriftelijke vastlegging op 17 mei 1375 van diverse rechten en plichten binnen het Nedersticht (nu zo ongeveer de huidige provincie Utrecht) tussen de bisschop Arnold van Horne van Utrecht als vorst/landsheer en Utrechtse geestelijken, edelen op het platteland en diverse steden. Via de Landbrief werden beslissingen over onder meer financiële zaken als belastingen, oorlog, bestuur, benoemingen en rechtspraak voorgelegd aan de Staten. Deze oefenden ook controle uit op de bisschoppelijke uitgaven. De oorkonde werd beschouwd als

een vorm van gewestelijke grondwet, waar nieuwe bisschoppen aan gebonden werden en de start van Provinciale Staten van Utrecht¹.

Maatschappelijk en bestuurlijk belang van herdenking en reflectie

De positie, rol, taken en bevoegdheden van de provincie en daarmee van Provinciale Staten heeft zich in de afgelopen steeds ontwikkeld. En waar een tiental jaren nog werd gesproken over de provincie als 'opgeblazen bestuur' en opheffen van de provincies als overheidslaag serieus werd bediscussieerd, tegenwoordig is de provincie 'herontdekt' als overheidslaag voor de regie om een aantal complexe maatschappelijke en economische vraagstukken. De gevolgen hiervan voor Provinciale Staten als volksvertegenwoordiging, komen in debatten in onze Statenzaal regelmatig aan de orde. Het is goed om met elkaar stil te staan wat dit betekent en of Provinciale Staten de juiste positie en bevoegdheden heeft. 650 jaar Stichtse Landbrief is daar een mooie aanleiding voor. Want ook toen speelde de discussie over vertegenwoordiging en bevoegdheden. En in deze tijd van soms heftige spanningen en debatten in onze samenleving is het goed om die reflectie ook op een open wijze, samen met bewoners en (hun) maatschappelijke organisaties te hebben.

Voorbeelden van bij de organisatie te betrekken partners/ personen

- Universiteit Utrecht (USBO en Renger de Bruin), andere universiteiten en HBO's en MBO's
- Primair en voortgezet onderwijs
- Het Utrechts Archief
- RTV Utrecht
- Oud Utrecht en andere historische verenigingen
- Maatschappelijk middenveld zoals ondernemers (waaronder opvolgers van de toenmalige gilden, LTO), Omzien naar elkaar, kerken, Ridderschap van Utrecht, UPG, Provinciaal Utrechts Genootschap van kunsten en wetenschappen
- Gesubsidieerde partners die in hun eigen programmering aandacht kunnen schenken aan de herdenking en hedendaagse betekenis: LEU, festivalorganisaties, Kunst Centraal, musea
- De vijf steden die destijds betrokken waren; tegenwoordig de gemeenten Utrecht, Amersfoort, Rhenen, Wijk bij Duurstede en Montfoort
- Dutch Game Garden

Voorbeelden van mogelijke activiteiten/ (om het denken op gang te zetten en te schetsen wat er zou kunnen; de uiteindelijke ideeën komen vanuit de samenleving)

- De tekst van de Landbrief in hedendaags Nederlands aan de muur van de Statenzaal hangen
- Aandacht geven in lokale media aan historische relaties met gemeenten met het ondertekenen van de Stichtse Landbrief
- Lespakketten voor basisscholen
- Openbare hoorcolleges vanuit Universiteit Utrecht
- Een rapwedstrijd op basis van de moderne vertaling van de Landbrief
- Games, om onder andere jongeren hierbij betrekken, in aanvulling op/ van de Utrecht Time Machine <https://utrechttime-machine.nl/>
-
-

¹ Bronnen:

- Wij en onze opvolgers zullen iedereen recht doen, Renger de Bruin, z.j.
- Tastbare Tijd 2.0., Ronald Blijdenstijn, 2015
- Van standen tot staten, 600 jaar Staten van Utrecht 1375 – 1975, red H.L.Ph. Leeuwenbergh en L. van Tongerloo, 1975

-

Governance

De organisatie van een dergelijke herdenking met activiteiten van verschillende partners kan op verschillende manieren worden vormgegeven. Soms wordt daar een aparte rechtspersoon voor opgericht, soms wordt het licht georganiseerd, met een informele coördinerende werkgroep. Het is goed om daar met elkaar bij stil te staan. Hetzelfde geldt voor financiering van activiteiten, waarbij de indieners van de motie er overigens voorstander van zijn dit zoveel mogelijk vanuit bestaande budgetten te doen omdat de activiteiten dan waarschijnlijk meer aandacht krijgen, ook na 2025.